

## **Keski-Suomen hyvinvointialueen palveluiden myöntämisen perusteet vuodelle 2026: tukiperhetoiminnan sekä tukihenkilötoiminnan myöntämisperusteet 1.1.2026 alkaen**

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta 13.11.2025 § 58  
1657/05.00.00/2025

Valmistelija palvelupäällikkö Päivi Paavilainen p. 040 613 9571  
palvelupäällikkö Satu Moisio p. 050 304 8268  
palvelujohtaja Maria Aalto p. 050 413 5912

Selostus asiasta

### **Yleistä**

Keski-Suomen hyvinvointialueen ensimmäisen vuosineljänneksen perusteella vuoden 2025 tilinpäätökseen ennustetaan 64 miljoonan euron alijäämää. Alijäämäennuste on suhteessa talousarvioon 21 miljoonaa euroa heikompi. Vuoden 2025 talousarvion sisältämillä talouden sopeuttamistoimilla on tavoiteltu 50 miljoonan euron vaikutusta, joista maaliskuun loppuun mennessä oli toteutunut 13,5 %, eli 6,8 miljoonaa euroa. Toimenpiteiden vaikutuksista on ennusteen mukaan toteutumassa noin 84 %, yhteensä 42 miljoonaa euroa. Osa toimenpiteistä tuottaa suunnitellut talousvaikutukset täysimääräisesti vuoden aikana. Osa toimenpiteistä on sellaisia, joiden taloudelliset vaikutukset näyttävät jäävän suunniteltua pienemmäksi, vaikka toimenpiteet on toteutettu suunnitelman mukaan. Tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnan myöntämiskriteerien käyttöönotolla tavoitellaan 0,45 miljoonan euron säästöjä.

### **Yleinen johdanto asiaan / tausta**

#### **Tukihenkilötoiminta**

Sosiaalipalveluna voidaan järjestää erityistä tukea tarvitsevalle lapselle tai hänen perheelleen tukihenkilö tai tukiperhe. Tukihenkilö ja tukiperhe ovat sosiaalihuoltolain (1301/2014) 28 §:n tai lastensuojelulain (417/2007) 36 §:n mukaisia tukitoimia, joiden tavoitteena on turvata erityistä tukea tarvitsevan lapsen kasvua ja kehitystä.

Tukihenkilö helpottaa perheen kuormitusta tukemalla arjen sujumista, viettämällä aikaa lapsen tai lasten kanssa, viemällä lasta harrastuksiin, innostamalla ja tukemalla esimerkiksi koulunkäynnissä tai itsenäiseen elämään siirtymisessä. Tukihenkilö voi myös auttaa perheenjäseniä hakemaan sosiaaliturvaetuksia ja vahvistaa heidän voimavarojaan navigoida palvelujärjestelmässä.

Ammatillinen tukihenkilötyön palvelu sekä vapaaehtoisuuteen perustuva toiminta ovat huomattavasti ostettua palvelua edullisempaa. Ammatillisen tukihenkilötoiminnan ostopalvelulla on aikaisemmin korvattu osittain puuttuvia sosiaali- ja terveystaloudellisia palveluita. Myöntämisen kriteerien käyttöönotolla kohdennetaan palvelu jatkossa tarkoituksenmukaisemmin niille lapsille ja nuorille, jotka hyötyvät eniten sosiaalihuoltolain mukaisesta ammatillisesta tukihenkilötoiminnasta tai vapaaehtoisuuteen perustuvasta toiminnasta.

Sosiaalihuoltolain mukaista tukihenkilötoimintaa järjestetään joko järjestöjen järjestämänä matalan kynnyksen palveluna perhesosiaalityön asiakkaille tai hyvinvointialueen omana toimintana perhesosiaalityön tai lastensuojelun asiakkaille.

Vapaaehtoisuuteen perustuvaa tukihenkilötoimintaa voidaan myöntää silloin, kun lapsen haasteet ovat lieviä. Lastensuojelun jälkihuollossa on mahdollista käyttää ammatillista tukihenkilötyötä ostopalveluna rajatuissa tilanteissa esimerkiksi silloin, kun nuori asuu toisella hyvinvointialueella sijaitsevassa kunnassa. Eri järjestöjen matalan kynnyksen tukihenkilötoimintaan voi ohjautua myös ilman sosiaalihuollon asiakkuutta.

Hyvinvointialueen valmentamat vapaaehtoiset tukihenkilöt vertautuvat järjestötoimijoiden järjestämään tukihenkilötyöhön. Vapaaehtoinen tukihenkilö on turvallinen aikuisystävä ja tarkoitettu erityisen tuen tarpeessa oleville lapsille tai lastensuojelun asiakkaille, joiden oma tukiverkosto on pieni. Tuettavat ovat 7–17-vuotiaita lapsia, jotka tarvitsevat perheen ulkopuolisen aikuisen seuraa ja tukea. Tukihenkilön kanssa lapsi voi hankkia positiivisia kokemuksia tai elämyksiä.

Hyvinvointialueen omana toimintana toteutettu ammatillinen tukihenkilötoiminta on tarkoitettu tilanteisiin, joissa tarvitaan yksilön kohdistuvaa ammatillisesti ohjattua muutosta tukevaa työskentelyä. Tukihenkilötoiminnan tarve on ammatillisempaa kuin järjestömuotoisessa järjestämistavassa ja palvelun tavoitteita arvioidaan säännöllisemmin yhdessä omatyöntekijän tai lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Keskeistä on yksilötyöskentelyn tarve ja että lapsi sitoutuu tapaamisiin. Tuki on tarkoitettu pääsääntöisesti 12-17 -vuotiaille perhesosiaalityön asiakkaille. Mikäli kyseessä on koko perheen tai vanhemmuuden tuen tarve, on arvioitava vastaako perhetyön palvelu paremmin tilanteeseen. Tukihenkilötyöllä ei voi korvata sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä, vaikka huoltajat eivät suostuisi vastaanottamaan perhetyötä.

Tukihenkilötyötoiminnassa syyskuuhun 2025 mennessä on ollut omassa toiminnassa 196 asiakasta. Ostopalveluissa syyskuun loppuun 2025 on ollut asiakkuudessa 137 asiakasta. 31.12.2024 oli ostopalveluissa 250 asiakasta ja omassa toiminnassa 143, mikä tarkoittaa sitä, että painopistettä on pystytty siirtämään vahvasti omaan toimintaan jo vuoden 2025 aikana.

### **Tukiperhetoiminta**

Sosiaalihuoltolain mukainen tukiperhepalvelu on tarkoitettu pääsääntöisesti 3-12 -vuotiaille lapsille ja heidän perheilleen. Tukiperhetoiminnan tavoitteena on turvata erityistä tukea tarvitsevan lapsen kasvua ja kehitystä tarjoamalla lapselle huolenpitoa, huomiota ja yhteistä tekemistä tukiperheen arjessa. Samalla tukiperhesuhde antaa lapsen vanhemmalle mahdollisuuden kerätä voimavaroja ja jakaa kasvatusvastuuta. Palvelua myönnetään perhesosiaalityön ja lastensuojelun asiakaslapsille. Myöntämisperusteiden tavoitteena on vahvistaa yhdenvertaisuutta tukiperhepalvelun myöntämisessä.

Tukiperhepalvelu on määräaikainen ja tavoitteellinen tukitoimi. Tukiperhepalvelun myöntämisestä arvion tekee aina sosiaalihuollon ammattihenkilö ja palvelun tarve sekä tavoitteet kirjataan asiakassuunnitelmaan. Tukiperhepalvelun myöntämiseksi ei riitä vanhemman toive palvelusta, vaan päätös perustuu lapsen ja perheen yksilölliseen kokonaistilanteeseen ja palvelutarpeeseen. Myöntäminen ja tavoitteet tulee arvioida ensisijaisesti lapsen tarpeiden näkökulmasta, ei pelkästään vanhemman jaksamisen näkökulmasta.

Lapsen oma vanhempi ja lähiverkosto ovat aina ensisijainen taho lapsen arjessa. Ennen tukiperhepalvelun myöntämistä toisen vanhemman tilanne ja halu ottaa lasta luokseen on aina selvitettävä riittävällä tavalla. Mikäli

lapsen toinen vanhempi on halukas osallistumaan lapsen arkeen, tulee ensisijaisesti tukea häntä siihen. Vuoroviikoin vanhempiensa luona asuville lapsille ei pääsääntöisesti myönnetä tukiperhettä. Ensisijaista on arvioida, onko lapsen asumisesta ja tapaamisista tehty sopimus lapsen edun mukainen. Hyvinvointialue ei tee tukiperhesopimuksia sukulaisuuteen tai tuttavuuteen perustuen, sillä heidän katsotaan kuuluvan lapsen luontaiseen läheisverkostoon.

Tukiperhepalvelua voidaan myöntää lapselle, jonka perheessä on useita kuormittavia tekijöitä, eikä perheellä ole omaa läheisverkostoa tukemassa. Vanhemmalla voi olla esimerkiksi mielenterveys- ja/tai päihdeongelmia tai pitkäaikaisia, arkea haittaavia fyysisiä sairauksia tai pitkään jatkuneita haasteita jaksamisessa. Perheen tuen tarpeet tulee olla nimettävissä.

Tukiperhepalvelua ei ole mahdollista myöntää, jos perheen kohdalla ei ole arvioitu riittävästi muutostyön, kuten kotiin vietävien palvelujen mahdollisuutta auttaa perhettä ja siten poistaa tuen tarvetta aiheuttavia haasteita. Tukiperhettä ei myönnetä, mikäli alle kouluikäisen lapsen ja perheen tuen tarpeeseen pystytään vastaamaan ohjaamalla perhe varhaiskasvatuksen piiriin ensisijaisena palveluna. Jos perheellä on lyhytaikaisemman tuen tarve, johon voidaan vastata kotipalvelulla tai muilla määräaikaistemmillä sosiaalipalveluilla, ei tukiperhepalvelua voida myöntää.

Tukiperhe on valmennuksen saanut perhe, jolla on mahdollisuus ottaa sovitusti ja säännöllisesti omaan perheeseen erityistä tukea tarvitseva lapsi tavallisesti kerran kuukaudessa viikonlopuksi. Tukiperheeltä edellytetään kykyä vastata lapsen tarpeisiin erilaisissa elämäntilanteissa sekä toimia yhteistyössä sosiaalityöntekijän kanssa.

### **Tukiperhe tukitoimena lastensuojelun sijaishuollossa**

Huostassa olevalle ja kodin ulkopuolelle sijoitetulle lapselle voidaan järjestää tukipalveluna tukiperhe. Palvelun myöntäminen perustuu lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän arvioon palvelun tarpeesta. Sijaishuollossa tukiperheen tarkoitus on ensisijaisesti lapsen ihmissuhteiden tukeminen. Tukiperhe voidaan myöntää lapsen erityistarpeiden vuoksi, esimerkiksi lapsella ei ole lainkaan läheisverkostoa, tai on tärkeää tukea ihmissuhteita mahdolliseen entiseen sijaisperheeseen. Tukiperhe voi toimia lapsen lomapaikkana. Tukiperhettä ei myönnetä perhehoitajan vapaan järjestämiseksi.

### **Tukiperhe tukitoimena lastensuojelun jälkihuollossa**

Tukiperhepalvelua voidaan järjestää alaikäiselle jälkihuollon asiakkaalle samoin perustein kuin lastensuojelun avohuollon tai perhesosiaalityön asiakkaalle. Täysi-ikäiselle jälkihuoltonuorelle tukiperhe järjestetään vain poikkeustapauksissa. Lähtökohtaisesti sijaishuollon aikaista tukiperhesopimusta voidaan jatkaa jälkihuollon tukitoimena erityistä harkintaa käyttäen, jos perhesuhde on edelleen nuorelle ja hänen itsenäistymiselleen merkityksellinen. Tukiperhepalvelua myönnetään nuorille, joilla ei ole muuta läheisverkostoa tai tukiperhetoiminta on nuoren sisarusuhteiden säilymiseksi välttämätöntä.

### **Lainsäädäntö**

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 28 §:n tai lastensuojelulain (417/2007) 36 §:n mukainen tukitoimi. Laki hyvinvointialueesta (611/2021), Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021).

## **Yhteys strategiaan**

Painopisteen siirto varhaisempaan tukeen ja tarpeenmukaisten palveluiden takaaminen sekä palvelun myöntämisperusteiden yhdenmukaistaminen hyvinvointialueella. Lisäksi strateginen tavoite on tuottaa palvelu kustannustehokkaimmalla tavalla.

## **Nykytilankuvaus**

Keski-Suomen hyvinvointialueella on vuodesta 2024 lukien suunnitelmallisesti pyritty suuntamaan tukihenkilötyön palvelua hyvinvointialueen omaan toimintaan ja vapaaehtoisuuteen perustuvaan järjestölähtöisesti toteutettavaan toimintaan ostopalveluun nähdessä ensisijaisena järjestämisen tapana. Vuoden 2025 aikana asiaa on prosessinomaisesti viety eteenpäin erityisesti sosiaalityön ja kotiin vietävien palveluiden yhteistyönä tarkoituksena taata sopivat ja tarkoituksenmukaiset palvelut asiakkaille. Ostopalveluihin on ohjautunut hyvinvointialueella aiemmin merkittävä osa ammatillisen tukihenkilötyön palveluun ohjautuneista lapsista ja jälkihuoltonuorista. Jatkossa palvelu toteutetaan pääosin omana tai vapaaehtoisuuteen perustuvana palveluna. Kyseessä on säästötoimenpide; omana toimintana järjestettävä palvelu on kustannustehokasta.

Tukiperhepalvelun järjestämisessä on vuodesta 2024 alkaen siirretty painopistettä ostopalveluista omaan toimintaan. Ostopalvelun suhdetta omaan toimintaan on vähennetty edelleen vuoden 2025 aikana lisäämällä omassa toiminnassa tukiperheiden rekrytointia ja valmennusta. Tavoitteena on jatkossa järjestää tukiperhepalvelu pääsääntöisesti omana toimintana, sillä se on huomattavasti edullisempaa kuin ostopalveluna järjestetty toiminta.

Tukiperhepalvelun piirissä oli 30.9.2025 315 lasta, joista omana tuotantona järjestettiin tukiperhesuhde 231 lapselle ja ostopalveluna 84 lapselle. Ostopalvelut ovat kilpailutettu ja hankintasopimus on voimassa vuoden 2027 loppuun saakka. Toimeksiantosuhteisten tukiperheiden kustannusten korvaukset vahvistettiin Keski-Suomen hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen, eivätkä ne ole muuttuneet sen jälkeen.

## **Vaikutusten arviointi**

Yhtenäiset palveluiden myöntämisperusteet vaikuttavat merkittävästi asiakkaiden palveluihin ohjautumiseen, palveluiden oikea-aikaisuuteen, palveluiden saatavuuteen ja riittävyys sekä hyvinvointialueelle aiheutuviin kustannuksiin. Oikea-aikaisella palveluiden myöntämisellä vaikutetaan hyvinvointialueen palvelurakenteeseen, joka on yksi strategisista tavoitteista.

Taloudellinen vaikutus on yhteensä noin 0,45 M€ vuonna 2026.

## **Valmistelijan yhteenveto**

Ehdotetaan, että esitys hyväksytään yllä kuvattujen perustelujen mukaisesti.

## **Toimivalta**

Hallintosääntö § 18

|               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|---------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Esittelijä    | Vastuualuejohtaja, strateginen johtaminen ja järjestäminen Pihl Anu                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| Päätösehdotus | <p>Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta päättää hyväksyä ehdotetut tukiperhetoiminnan sekä tukihenkilötoiminnan myöntämisen perusteet vuodelle 2026.</p> <p>Mikäli valtuuston talousarviopäätöksellä on vaikutusta tehtyyn päätökseen, niin asia otetaan uudelleen käsittelyyn hyvinvoinnin ja terveyden lautakunnassa joulukuussa ja tehdään uusi päätös.</p> |
| Päätös        | Päätösehdotus hyväksyttiin.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |